

MOJ DOM

Glasilo Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

Izhaja mesečno enkrat. - Uredništvo in upravljanje je v Salendrovi ulici št. 6. - Telefon št. 2283.
Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani. - Odgovorni urednik Ivan Frelih.

Štev. 9.

Ljubljana, 31. decembra 1933.

Leto XIII.

Neposredni davki v Sloveniji

II.

Statistika donosa neposrednih davkov v Sloveniji je kaj zanimiva. Predpis vseh neposrednih davkov je ostal skoraj neizpremenjen, kajti lani je znašal 254.2 milij. dinarjev, leta 1931 pa 253.1 milij. dinarjev. Toda donos je bil lani znatno višji kot leta 1931, kajti čisto plačilo je znašalo lani 221.6 milij. dinarjev, leta 1931 pa samo 185.4 milij. dinarjev. Pri tem je treba upoštevati, da je v vsej državi vsota plačanih neposrednih davkov lani padla od 1771.9 milij. dinarjev (leta 1931) na 1676.3 milij. dinarjev, kakor posnemamo iz poročila Narodne banke o gospodarskem položaju. Zato je tudi delež Slovenije na neposrednih davkih narastel, kar ilustrirajo naslednje številke:

	vsa država Slovenija		v %
	milijonov dinarjev		
1927	1713.0	228.9	13.4
1928	1774.1	209.1	11.2
1929	2005.8	205.2	10.2
1930	2323.4	225.9	9.7
1931	1771.9	199.9	10.5
1932	1676.3	225.0	13.4

Predpis v posameznih davčnih skupinah je bil lani naslednji (vse v milij. dinarjev, v oklepaju podatki za leto 1931):

zaostanki 42.9 (33.5), zemljarina 22.8 (30.6), zgradarina 24.0 (22.2), pridobnina 23.3 (29.1), rentnina po napovedih 1.9 (2.1), rentnina denarnih zavodov 9.05 (9.1), družbeni davek 23.7 (22.0), vojnica 2.1 (2.9), uslužbenški davek 36.6 (48.95), davek potujočih obrti in zavarovalnih agentov 0.6 (0.8), luksuzni davek 0.46 (—), davek na poslovni promet 66.6 (51.0), skupno 254.2 (253.1). Iz teh podatkov je razvidno, da je najbolj narastel predpis davka na poslovni promet, ki se je kot znano z novelo dne 15. avgusta lani znatno povečal. Povečanje prometnega davka je kompenziralo padec predpisa za nekatere druge panoge.

Vsi zaostanki neposrednih davkov znašajo na področju dravskega finančnega ravnateljstva 32.6 milij. dinarjev, kar pomeni v primeri z začetkom leta zmanjšanje za 10.3 milij. dinarjev. Najznatnejši je zaostanek na vojnici, ki znaša 1.2 milijona dinarjev.

Trošarin je bilo lani plačanih 17.96 milij. dinarjev, taks pa 38.9 milij. dinarjev, v kolikor se knjižijo pri našem finančnem ravnateljstvu. Ni upoštevana trošarina na sladkor, ki jo plačajo tovarne, na kavo, ki jo plačajo uvozniki, itd. Od taks je bilo 1.97 milij. dinarjev šolskih in šolnine.

Skupno število davčnih zavezancev znaša skoraj 400.000, točno 393.151, ki se porazdele sledeče: zemljarina 352.119, zgradarina 63.260, pridobnina 41.325, davek

na poslovni promet 22.009, rentnina 12.830, denarnih zavodov za retnino 496, družbeni davek plačuje 318 družb, davek na samce 928, vojnico 17.539, uslužbenški davek 45.124.

Po pojasnilih, ki jih je dal k letošnji statistiki g. finančni ravnatelj, posnemamo:

Statistika vsebuje v razčlembi samo predpise državnih davkov (brez banovinskih doklad in seveda tudi brez občinskih). Razčlemba vplačanih davkov se ne da izvesti, ker ni ločenega knjigovodstva o višini posameznih neposrednih davkov. Rentnina je navedena v dveh postavkah, namreč prvič kot rentnina, ki jo napovedo zasebniki, to je taki, ki sami dajejo posojila ali žive od donosa svojega premoženja, drugič pa rentnina, ki jo napovedujejo denarni zavodi od vlog, naloženih pri njih, in ki jo zavodi sami plačujejo. Zemljarina sama je v letu 1932 za približno 40% nižja, ker se je prvič znižala že leta 1931, lani pa se je splošno znižal ta davek za 20%. V letu 1933 bo zemljarina višja, ker se je davek splošno povečal. Pridobnina je bila v letu 1932 sorazmerno tudi nizka, kar je bila posledica krize. Pridobnino določajo davčni odbori po višini dohodkov. Že leta 1932 plačana pridobnina je bila nizka, letos bo pa še nižja, ker se bo pobirala na dohodke iz leta 1932, ki so bili še nižji kot leta 1931 in torej nič ne kaže, da bi se ta davek zvišal. Družbeni davek je tudi nizek, ker so družbe pač manj zaslužile v letu 1931 in bo v letu 1933 zanesljivo ta davek še nižji. Največje breme, to je 36.5 milij. dinarjev, pa plačujejo uslužbenci, torej nameščenci in delavci, ki ne morejo svojih dododkov skriti.

Davek na poslovni promet je dvojen: splošni in skupni. Splošni 1% davek stalno pada, odkar je uveden drugi: skupni davek. Ker spada v isto vrsto poslovni davek, ki je bil pobran po carinarnicah, je pod to statistiko naveden še ta. Davek na luksuz je bil uveden šele lani avgusta in bo torej v letu 1933 višji, ker bo pobran za celo leto.

Zaostanek neposrednih davkov je nižji kakor lani. Je pa ta zaostanek reelen. Vzrok, da je zaostanek padel, so številni odpisi.

Pri trošarinah opazimo znatno valovanje. Trošarina je bila odpravljena s 1. aprilom. Toda že meseca februarja so ljudje vedeli, da bo odpravljena in zato opazimo padec že v prvih mesecih. V naslednjih mesecih pobrana trošarina izvira iz drugih trošarinskih predpisov. Finančne uprave so tudi vračale preveč pobrano trošarino, odkar je bila trošarina na vino odpravljena. Odtod vidimo oktobra celo negativni saldo, ker je bilo na trošarini povrnjenega več, kakor plačanega. Proti kon-

cu leta je bila uvedena trošarina na električni tok in vidimo zopet naraščanje.

Pri taksah opazimo nizek promet. Največ taks je bilo vplačanih pri raznih prenosninah. Tu je zanimiva tudi končna vsota v Sloveniji plačanih šolnin.

Velika razlika je med opomini, med izvršenimi rubežni in med številom prodaj premičnih predmetov.

Zaradi neplačanih davkov ni bila lani v Sloveniji zarubljena nobena nepremičnina.

Članarina za ljubljanske in okoliške hiš. posestnike

Danes smo priložili ljubljanskim in okoliškim hišnim posestnikom položnice ter prosimo, da nemudoma pošljejo članarino za l. 1934, ki znaša: Pri hišah do letne najemnine 5000 Din 30 Din; do letnih 10.000 Din 40 Din; do letnih 20.000 Din 60 Din; do letnih 30.000 Din 80 Din; do letnih 40.000 Din 120 Din; do letnih 50.000 Din 200 Din.

Pri tem se je treba natanko ravnati po teh najemninah, in naj blagovolijo posestniki plačati, kolikor odpade članarine po prejetih najemninah, drugače bomo nižja vplačila naknadno pobrali. V tem znesku je zapopadena za ljubljanske člane tudi naročnina za »Moj Dom«, ki nas mnogo stane.

Naročnikom „Molega doma“ Izven Ljubljane in okolice

Naročnikom »Mojega doma« smo danes priložili položnice ter prosimo, da nam takoj nakažejo naročnino za leto 1934. v znesku 20 Din. To je tako nizek znesek, da ga lahko utrpí prav vsak posestnik in posestnica, vsled česar upamo, da nam ne bo nihče vrnil »Mojega doma«, ker bi s tem škodoval samemu sebi. »Moj dom« bo prinašal toliko poučnega, zlasti o davčnih zadevah, da ga mora vsak posestnik v lastnem interesu obdržati ali pa na novo naročiti. Dolžnost posestnikov bi bila, da bi pridobivali nove naročnike.

Potreba po osnovanju društva dolžnikov

Največji del prihranjenega denarja je vložen v denarnih zavodih. Danes je denar vlagatelj deloma zamrznjen v teh zavodih, deloma pa potom teh razdeljen v gospodarstvu. Vlagatelji so nenadno pričeli dvigati svoje vloge in zahtevali izplačilo gotovine. Banke pa niso imele trenutno na razpolago denarja, potrebnega za iz-

plačilo vlog. Dolžniki pa seveda niso pri najboljši volji bili v stanu vrniti bankam izposojenega denarja, ki so ga porabili za popravila starih in sezidanje novih zgradb, nabavo novih strojev itd. Če bi se odpoved kratkoročnih posojil izvršila posamezno v normalnih razmerah, bi bila dolžniku dana možnost, da si preskrbi posojilo pri kakem drugem denarnem zavodu ali privatniku, ali pa da najde kupca za svoje premičnine ali nepremičnine. Danes pa, ko je ves gospodarski organizem docela oslavljen in je velik del gotovine tezauriran, ni mogoče niti pomisliti, bodisi na nova posojila, bodisi na večje prodaje premičnin ali nepremičnin za gotovino.

Že takoj po prvem navalu vlagateljev, a zlasti od onega časa naprej, ko so banke zahtevale in končno dobile zaščito po § 5. Zakona o zaščiti kmetov z dne 19. IV. 1932. se je pojavila potreba po sporazumu med upniki in dolžniki denarnih zavodov v svrhu medsebojne ureditve dolgov in plačil. Nekatere banke so tako postopanje same podpirale in niso bile prisiljene zaprositi za zaščito po § 5. omenjenega zakona. Mnoge banke pa so se v zaščito lastnih interesov rajši stavile pod navedeno zaščito in preprečevale sporazumevanje med svojimi dolžniki in upniki in to iz razloga, ker bi se s tem znatno omejilo poslovanje denarnih zavodov. Na ta način se je umetno vzdrževala napetost med denarnimi zavodi in vlagatelji — upniki kakor dolžniki seveda na ogromno škodo zadnjih. S takim postopkom so dolžniki in upniki zgubljali ogromne zneske.

V prometu denarnih zavodov tvori kapital vlog ca. 90%, če vzporedimo skupne interese vlagateljev in dolžnikov teh zavodov z onimi pri bankah, vidimo da interese vlagateljev in dolžnikov tvorijo skupno okoli 90% napram 5% vloženi delniški glavni. Vsakemu pravilnemu razumevanju nasprotuje, da teh 5% more uveljavljati svojo voljo in štiti samo lastne interese na škodo ogromne večine 95%.

Dolžniki denarnih zavodov so sami gospodarstveniki, ki so si izposojali denar, dajoč popolno sigurnost. Ti so pripravljeni urediti svoje dolge, ker pa banke zahtevajo samo gotovino in odklanjajo lastne vloge.

Tu preostane samo še sporazum med dolžniki in denarnimi zavodi in je treba preiti na medsebojno sporazumevanje med upniki in dolžniki zaščiteneh zavodov.

V svrhu pravilne zaščite interesov do sedaj brezpravnih vlagateljev je pristojna oblast odobrila pravila za osnivanje društva vlagateljev denarnih zavodov, a sedaj obstoja tudi potreba, da se osnuje tudi društvo dolžnikov denarnih zavodov z nalogo konstruktivnega sodelovanja v svrhu sanacije gospodarskih razmer, vprašanja denarnih zavodov, a naposled načina odplačevanja bančnih zahtev. Dolžniki sami bodo najbolje vedeli na kakšen način bodo mogli izvršiti svoje obveze. Radi tega je smatrati, da bi trezno resno in konstruktivno delo takega društva bilo v korist vsem, vlagateljem kakor dolžnikom in tudi denarnim zavodom samim.

»Svojina.«

K gradbenemu zakonu

Na osnovi § 1. Gradbenega zakona z dne 16. junija 1931. se predpisuje

U r e d b a

s katero se odredajo mesta in trgi, na katere je uporabljati prvi del gradbenega zakona.

Člen 1.

Odredbe prvega dela Gradbenega zakona je uporabljati na te-le mesta in trge:

II. Na področju Dravske banovine:

1. Bled, občina;	23. Metlika, mesto;
2. Brežice, mesto;	24. Mozirje, trg;
3. Velenje, trg;	25. Murska Sobota, vel. občina;
4. Gornja Radgona, trg;	26. Novo mesto, mesto;
5. Gornji Grad, mesto;	27. Ptuj, avtonomno mesto;
6. Dolnja Lendava, vel. občina;	28. Radovljica, mesto;
7. Dolenji Logatec, občina;	29. Ribnica, trg;
8. Domžale, trg;	30. Rogaška Slatina, občina;
9. Dravograd, trg;	31. Sevnica, trg;
10. Jesenice, mesto;	32. Šoštanj, mesto;
11. Kamnik, mesto;	33. Slovenska Bistrica, mesto;
12. Konjice, trg;	34. Slovenj Gradec, mesto;
13. Kočevje, mesto;	35. Tržič, mesto;
14. Kranj, mesto;	36. Celje, avtonomno mesto;
15. Krško, mesto;	37. Cerkljica pri Rakku, trg;
16. Laško, mesto;	38. Črnomelj, mesto;
17. Litija, trg;	39. Škofja Loka, mesto;
18. Ljubljana, avtonomno mesto;	
19. Ljubno, trg;	
20. Ljutomer, mesto;	
21. Maribor, avtonomno mesto;	
22. Mengeš, trg;	

Člen 2.

Ta uredba stopi v veljavo, ko se razglasi v »Službenih novinah«.

Objavljeno v »Službenih novinah kraljevine Jugoslavije« z dne 20. februarja 1932. št. 10/XVI/112 »Službenem listu« št. 189/16 z dne 27. februarja 1932.

To objavljamo radi tega, ker so predpisi za mesta in trge prvega dela Gradbenega zakona mnogo bolj strogi in obširnejši in ker so tudi nekateri davčni predpisi uravnavajo drugače za kraje prvega dela Gradbenega zakona. V drugi del spadajo samo vasi.

Reforma pridobnine

Narodni skupščini je bilo predloženih pet zakonov, ki se skušajo z njimi pritegniti k obdačitvi vsi viri dohodkov. Nihče izmed nas ne more in ne sme izigravati davčnih predpisov, odobravati defraudacij in v interesu splošnosti je, da se zakon spoštuje in ustavno načelo enakomerne obremenitve primerno izvaja. Obenem je bila predložena tudi novela taksnega in trošarinskega zakona ter davka na poslovni promet. Zbornica za TOI je takoj sklicala iniciativno posvetovanje vseh gospodarskih korporacij in je zavzela stališče napram poedinim določbam davčnih predlogov. Tu bodi omenjeno zlasti vprašanje reforme pridobnine, zamišljene v obliki uvedbe minimalne pridobninske izmere, ki se izračuna na podlagi izdatkov za stanovanje. Neizogibna posledica takega načina odmere pridobnine bi bila, da bi se skušal vsakdo kolikor mogoče vtesniti tako glede stanovanjskih prostorov, kakor tudi glede najemnine za lokale in postrežnega osebja. Že glede na to davčno reformo je prišel v bodoči proračun državnih dohodkov za 60% višji znesek, to je namestu dosedanjih 200 milijonov znesek 320 milijonov kot donos pridobninskega davka.

Zahteva po uzakonitvi minimuma pridobninskega davka se utemeljuje s tem, da je po dosedanjih statistikah obdavčen z osnovnim pridobninskim davkom baje premajhen čisti dohodek, ki znaša na gla-

vo davkoplačevalca v skupini I. 16.434 Din, v skupini II a 6.100 Din, v skupini II b 2.400 in v skupini III. 2.800 Din, povprečno torej 5.060 Din. Na področju dravske finančne direkcije odpade od 40.407 pridobnini zavezani davčnih plačevalcev na I. skupino 16.124 obratov ali 39.9% na II a skupino 4.844 obratov ali 11.9%, na II b skupino 18.723 podjetij ali 46.3%, na III. skupino pa samo 716 obratov ali 1.9%.

Statistika finančnega ministrstva dalje navaja, da je v Sloveniji 93% pridobnini zavezanih davkoplačevalcev vložilo pravočasno davčne prijave, kar je naravnost rekordno število. Po teh prijavah je znašal davku zavezani čisti dohodek 97.3 milijone dinarjev. Davčne uprave so ga nato povečale na 193 milijonov ali za 143%. Odstopke povišanja čistega dohodka je bil pa v drugih finančnih direkcijah še mnogo večji. Te povečane predloge so nato davčni odbori zmanjšali vsega skupaj samo za 35.5 milijona dinarjev ali za 0.15%.

Po statistiki povprečne obremenitve davkoplačevalca je izvršena obdavčitev trgovskih in gostilniških obratov v dravski banovini na podlagi čistega dohodka 16.434 Din ogromno nad povprečnino v ostali državi, ki znaša 7.701 Din. Istotako je v II. skupini, kamor spadajo večji obrtniki, čisti dohodek pri nas s 6.100 Din ocenjen nad povprečnino, ki znaša 6.033 dinarjev. Edino v skupini malih obratov je povprečen čisti dohodek pri nas z 2.400 dinarjev pod državno povprečnino, ki dosega 2.632 Din.

V tekočem letu se je davčna praksa pri odmeri pridobnine zelo poostрила. Dohodek, ki je bil za leto 1930 ocenjen za okroglo 2.400.000.000 in ki je podlaga za odmero davka, se je za leto 1932 znižal za okroglo 1.760.000.000 Din, torej okroglo za 25%, kar ustreza indeksu cen na veliko. Navzlic temu, da je predpis pridobnine za leto 1932 docela v skladu s padcem indeksa cen, pa je finančna uprava že v letu 1933 skušala predpis pridobnine izdatno povišati. Pri nas so davčni odbori znižali predloge v I. davčni skupini samo za 14.9%, v II. za 15.6 in v III. za 19.5. Ako upoštevamo, da so davčni odbori na drugih upravnih področjih znižali predloge davčnih odborov za preko 30%, po nekaterih področjih celo preko 50%, se je na ta način ustvarila neenakomernost, ki bi se dala brez nadaljnjega preprečiti, ako bi se tudi pri nas respektirala avtonomija davčnih odborov.

Pri posvetovanju gospodarskih korporacij v Ljubljani je bila zastopana tudi naša Zveza društva hišnih posestnikov po svojem predsedniku, kateri je obrazložil naše stališče. Naša Zveza je tudi intervenirala pri naših gg. ministrih in poslancih doma in po posebni deputaciji v Beogradu.

O novem načinu določitve osnove za pridobnino je razpravljal tudi občinski svet ljubljanski na predlog obč. svetnika g. Freljha Ivana, da naj bi se minimalni dohodki za pridobnino ne določili na podlagi najemnin za stanovanje in lokale in po drugih zunanjih znakih obdavčenja.

Vprašanje avtonomnih davkov in doklad

Proračun dravske banovine nam kaže, da pobira banovina poleg doklad na neposredne davke in trošarine še davščino na kvas, na bencin, na konzum elektr. toka, na veselice, na prenos nepremičnin, na motorna vozila, na pooblastitve in dovolitve, na dediščine itd., torej celo vrsto davščin, ki jih v isti ali slični obliki od istega davčnega objekta pobira država. Poleg tega pa

pobirajo od istih objektov davščine tudi mnoge občine. Klasičen dokaz, da je meja obremenitve prekoračena in da davščine že prohibitivno vplivajo na interese, nam daje statistika motornih vozil. Motor na vozila so po državnih, občinskih in banovinskih dajatvah tako visoko obremenjena, da se njihovo število od leta do leta zmanjšuje, ker lastniki številnih dajatev enostavno ne zmorejo. Sredi decembra je bilo v dravski banovini 380 motornih vozil pod plombo, kar pomeni nad 5 milijonov dinarjev samo izgube na taksah in davščinah.

To vprašanje pa moramo presojati še z drugega stališča, namreč glede na končni efekt, ki ga povzroča povišanje zgradarine in pridobnine radi visokih avtonomnih doklad. Ne smemo pozabiti, da znaša banovinska doklada v dravski banovini skupno 70%, dočim znaša v bogati Vojvodini samo 15%, v moravski banovini 20%, v ostalih pa povprečno 25%, a v Beogradu vse doklade skupaj 29%. Tako pridemo do zaključka, da se obremenitev ne da več povečati.

Jeli vaša hiša bolna?

Ni namen govoriti na tem mestu o cenah in konjunkturi, ampak samo s stavbenega stališča preiskati, če ima hiša s stavbenega stališča res stalno isto vrednost, kakor to smatra lastnik. Žal ni to sedaj vedno na mestu, kajti razne nepredvidene napake in poškodbe v zgradbi in konstrukciji kot zavratne bolezni rušijo vrednost stavbe in stavlja jo z reparaturnimi stroški vedno večje zahteve na lastnika. Predvsem vlaga, ki se razširja po zidovih in povzroča hišno gobo, ki uničuje celotno lesno konstrukcijo, nadalje nevarnost porušenja; reparable in potrebne izolacije požro mnogo denarja, pri čemur na žalost tudi pada realna vrednost zgradbe. Tudi ni tu namen preiskavati ali te napake nastopajo radi površnosti stavbenika ali radi nepravilne štedljivosti gospodarja, ampak samo pokazati nevarnosti, ki jih te stvari povzročajo. Tu velja pravilo, da se vsaka škoda lažje in cenejše odpravi takoj v začetku, kot pa pozneje, ko zavzame že večje dimenzije.

Večkrat so prav malenkostni vzroki, ki imajo neizmerne posledice. Majhen pogrez temeljev in vsa izolacija je brez pomena. Neznaten vrtiček na strehi, ki si ga postavi sosed in v začetku majhni vlažni madeži imajo za posledico ogromne škode. Neopaženo zamrznjenje vodovodne cevi ali cev, ki pušča, vse to so napake, ki jih odstranimo s stroški par dinarjev, škoda pa, ki jo v gotovih slučajih povzroči, gre v tisoče. Kakor je iz nekaj primerov razvidno, gre v enem slučaju za odstranjenje vzrokov in v drugem za odstranjenje škode same. Prvi pride v poštev predvsem pri novih zgradbah ali pa pri prezidavah, kjer je dana možnost odstranjenja škodljivih vzrokov, zlasti pa je važen drugi slučaj, če se napravi škoda pri kaki stari zgradbi, kajti tu je treba preprečiti njeno nadaljnje razširjenje.

Večkrat hišni lastnik sam ni dovolj strokovnjak, da bi spoznal potrebo reparable; h kakemu podjetniku se brez tehtnega vzroka ne napoti in tako odlašajo seveda na škodo stavbe. Potrebno bi bilo, vprašati za svet gradbenega strokovnjaka, ki bi dal neodvisen od kakega podjetja in zaslužka nasvete in bi kot strokovni zastopnik gospodarja vodil in nadziral izvršitev popravil. V zvezi društev hišnih posestnikov naj bi se ustanovilo tako mesto za strokovne nasvete o vseh vprašanih, nanašajočih se na razna popravila.

Pametno bi bilo, da bi bilo tudi s tem omogočeno vsako zgradbo letno enkrat

kontrolirati, še predno bi se pojavila kaka poškodba, da bi bili s tem že v naprej odstranjeni ogromni reparaturni stroški. Če smo enkrat tako daleč, da ima lahko vsak hišni posestnik prepričanje, da je njegova hiša popolnoma intaktna, potem ima objekt z zaželeno stalno vrednostjo. Prihranjen mu je tudi občutek pred dragimi hišnimi popravili, enak onemu znanemu: »Že davno bi moral iti k zobozdravniku...« in brez skrbi se more veseliti svoje posesti, ki se nahaja v popolnoma zdravem stanju.

Ravne strehe

Pred kratkim smo brali, da so nekatera mesta v Nemčiji prepovedala gradnjo ravnih streh.

K temu bi pripomnili, da se skoro v vseh slučajih z malo izjemami ravne strehe nahajajo direktno nad stanovanjskimi prostori brez kakega vmesnega prostora in pride do reparatur navadno šele tedaj, ko se na stropu v stanovanjih pojavijo vlažni madeži.

Pri natančnejši preiskavi vzrokov te vlage vidimo, da skoro v vseh slučajih površina ravne strehe sliči travniku, večkrat celo gozdu. Hišni lastniki in najemniki imajo veselje nad takimi zelenimi strehami in še sade na njih razne rože in grmovje. Malokaterim pa je znano, da ta vrsta streh sloni samo na lesenih tramovih in deskah in so opremljeni s trojno lego strešne lepenke, impregnirano z vročim terom, na to pa pride plast finega peska in čistega proda (brez zemlje) v višini 10 do 15 centimetrov. Veter pa prinaša prah in z njim semena raznih trav tako, da sčasoma prične seme kliti in vsa streha se polagoma zarase s plevelom. Če ne polagamo na to nobene važnosti in plevela ne odstranimo pravočasno, se vedno globlje zarase, dokler ne pride končno s koreninami do strešne lepenke in če je ta radi starosti že preperela, tudi do strešne konstrukcije. Posledica tega je, da se vlaga razširi do lesenih delov, ki sčasoma strohne in se konstrukcija poruši.

Kakšna škoda nastane s tem je popolnoma umevno. Radi tega je pri ravnih strehah paziti na to, da vsak plevel ali rastline že v začetku porujemo in od časa do časa potrosimo kako uničevalno sredstvo. Če ostane ravna streha (lesna cementna streha) brez vsakega plevela drži mnogo dalje in tudi niso potrebne nikake reparable. Pri ravnih strehah, zaraščenih s plevelom in s tem podvrženih vlagi, je treba vsako pomlad odstraniti plast gramozja in peska, pregledati strešno lepenko, in jo v slučaju potrebe popraviti in nato nanesti čisto plast gramozja brez zemeljskih primesi. Pri prvem pojavu vlage na stropih je takoj poiskati vzrok in če so leseni deli že pričeli trohneti, jih je takoj izmenjati z novimi, da se s tem prepreči tvorbo gobe. Iz tega je razvidno, da ravne strehe niso priporočljive in to predvsem iz ekonomskih in finančnih vzrokov.

Ohranjevalna sredstva železa in lesa

Pleskanje z oljnato barvo ni potrebno samo radi zunanjosti, ampak tudi radi varovanja materiala pred zunanjimi vplivi. V glavnem razlikujemo dve vrsti pleskanja: 1. pleskanje v notranjih prostorih in predmetov, ki so stalno pod streho, ter 2. pleskanje predmetov, ki so izpostavljeni vsem vremenskim nepravilnostim. To poslednje je važnejše, ker ni samo estetskega značaja, ampak varuje predmete pred vplivi zunanje atmosfere. Znano je, da železo pod vplivom vlage zarjavi mnogo prej

in tudi les je bolj podvržen trohnenju, če ni zavarovan s primerno barvo.

Zunanje pleskanje mora biti dobro izvršeno, da služi svojemu namenu in nimajo vse barve iste trdnosti napram vremenskim vplivom. Mnogo jih sploh ni primerljivih za zunanje pleskanje, ker jih vremenski vplivi hitro uničijo, večkrat že v enem ali dveh letih. Na to se mora vsak hišni posestnik, ki ima namen izvršiti kako novo delo, brezpogojno ozirati in to tem bolj, ker imamo danes na razpolago mnogo cenejših barv, ki so pa slabše kvalitete in marsikdo se pusti zapeljati, da kupi tako cenejšo barvo v dobri veri, da bo dobro držala.

Praksa pa pokaže, da so cenejše barve mnogo slabše in zahtevajo večkratne obnove, kar pride mnogo dražje, kot dražja barva, ki pa drži deset let. Pomislimo samo na to, da znašajo stroški za barvo samo četrtino celotnih stroškov, torej relativno zelo majhen del.

Najštedljivejšje je ono pleskanje, ki drži najdalje. Kako pa pridemo do tega in katere barve pri tem uporabimo?

Predvsem je potrebno, da barvamo najmanj dvakrat, ker n. pr. ena sama plast radi hrapave površine še vedno vsebuje luknjice, skozi katere morejo priti škodljivi vplivi.

Pri pleskanju lesa, n. pr. lesenih sten, vrat, okenskih okvirov, vrtnega pohištva itd., kar je vse izpostavljeno vremenskim vplivom, uporabimo najboljšo oljnato barvo, ki jo moremo dobiti v vseh barvah, ne samo v beli. Les mora biti predvsem suh in prost smole. Mesta, kjer eventualno nastopa smola, moramo izžgati ali pooblati. Najbolje, če pleskamo trikrat, prvič pa pridamo malo več firneža, da ga les vpije.

Železo je zelo podvrženo rjavenju in radi tega je potrebna posebna barva, ki dobro drži in tesni. Staro preizkušeno sredstvo zoper rjo je svinčena minijeva barva s karakteristično rdečo barvo, ki izredno dobro drži, je vodotesna in ima kot edina barva to lastnost, da napravi železo neobčutljivo za rjo. Radi tega dobe vsi železni predmeti, kakor n. pr. železni mostovi, ladje, žerjavi itd. najprvo prevleko z rdečim svinčenim minijem. Danes je v trgovini mnogo imitacij, ki jih prodajajo pod imenom »minij«, ki pa nimajo s pravim svinčevim minijem ničesar skupnega. Če barvamo železne predmete, kot n. pr. železno pločevino, strešne žlebove, vrtno ograje itd., postopamo takole:

Z železno krtačo očistimo predmet rje in pri suhem vremenu pomazemo z minijevjo barvo. Ko se posuši, dvakrat barvamo s svinčeno oljnato barvo, vmes pa pustimo, da se vsaka plast dobro presuši, predno pričnemo s ponovnim pleskanjem. Na tak način izvršeno pleskanje s svinčnimi barvami drže 8 do 10 let in tudi več.

Hišna razsvetljava

Moderen človek potrebuje po svojem delu udoben počitek, da si odpočije živce in nabere svežih moči. Za udobnost stanovanja, ki ga največkrat uporabljamo šele zvečer, je velikega pomena dobra razsvetljava, ki mora biti zadostno jaka, vendar ne bleščeča. Važno je, da sta luč in stanovanje med seboj pravilno urejena. Stanovanje, bogato na dnevni svetlobi, zahteva drugačen razpored zastorov in luči kot stanovanje v kaki ozki ulici ali v prizemlju. Pri nepravilno razdeljeni svetlobi zgubi stanovanje na svoji udobnosti in prijetnosti, če tudi je sicer okusno in dragoceno opremljeno.

Tehnika nam je dala umetno svetlobo, ki jo moremo proizvajati v skoro poljubnih jakostih in tudi imamo na razpolago sred-

stva, s katerimi moremo poljubno voditi umetne svetlobne toke, da z njimi razsvetljimo naša stanovanja. Vsi imamo v svojih stanovanjih umetno razsvetljavo in jo dnevno uporabljamo. Tudi smo mogoče z njo zadovoljni ali vsaj mislimo, da smo. Če pa natančneje opazujemo in primerjamo umetno razsvetljavo z dnevno, predstavljajoč, da je ta v zadevnih prostorih zadostna, zapazimo marsikak nedostatek umetne razsvetljave, ki smo ga smatrali kot neizbežno lastnost vsake umetne razsvetljave.

Svetlobna tehnika je danes toliko napredovala, da more odpraviti vse nedostatke umetne razsvetljave in v vsakem slučaju dati napravo, ki ustreza vsem zahtevam brezhibne razsvetljave. Dobra pa je razsvetljava samo tedaj, če je pravilna in zadostno jaka. Kaj pa je pravilno in dovolj jako?

Da je pravilna, mora ustrezati različnim pogojem.

Predvsem se ne sme bleščati, ker vsaka bleščeča razsvetljava ni samo neprijetna, ampak tudi utrudljiva za oko. Bleščečo razsvetljavo ugotovimo na sledeči način: stalno fiksiramo predmet, ki se nahaja v bližini luči in po gotovem času opazovanja z roko zasenčimo luč. Če sedaj fiksirani predmet bolje in razločnejše vidimo, potem je to dokaz, da luč blešči.

Pri električni žarnici izhaja svetloba iz tanke nitke, ki jo s tokom razžarimo do belega žarenja. Ker je površina te nitke zelo majhna, svetlobni tok pa, ki ga oddaja razmeroma velik, mora vsak delček površine te nitke zelo intenzivno svetiti in radi tega tudi pri nizkem številu vatov — bleščati. Radi tega je potrebno, da žarnice obdamo z oblago, ki razpršuje svetlobo ali pa svetlobni tok tako usmerimo, da ne pride direktno v oči. Upoštevanje teh momentov je zlasti pri lučni razsvetljavi velikega pomena in je postopati sledeče:

Prvi vtis stanovanja je merodajen in radi tega je potrebno, da je že predsoba pravilno in prijetno razsvetljena.

Svetlobna arhitektura je v ta namen ustvarila celo vrsto okusnih in primernih modelov. Za predsobo nudi primerno razsvetljavo luč iz opalnega stekla, na vsako stran garderobnega zrcala pa moremo nadomestiti še po eno svetiljko. Jedilnica zahteva nad jedilno mizo dovolj močno in nebleščečo luč, nad katero se običajno nahaja luč za splošno razsvetljavo sobe. V vsaki elegantni jedilnici namestimo še stenske luči na vsako stran mize za serviranje. Tudi naj se v enem ali drugem kotu nahajajo zatični kontakti za namizne luči ali velike luči s stojali.

Soba hišnega gospodarja zahteva svetlobno telo z navzgor obrnjenimi žarnicami, ki se nahajajo v motnem ali opalnem steklu. Brezpogojno je potrebna na pisalni mizi primerna luč, ki ne sme biti prenizka in mora imeti dovolj odprt senčnik, da je vsa ploskev pisalne mize enakomerno razsvetljena. Prostor, kjer po prestatnem dnevnem delu počivamo, mora nuditi sliko mirne in prijetno učinkujoče harmonije. Spalnica zahteva mirne oblike in barve, pa tudi mir v svetlobi. Enostavna svetlobna telesa naj tu razširjajo prijetno mirno svetlobo.

V spalnica največ uporabljamo velike senčnike v raznih oblah iz pergamenta ali svetlega alabastra. Ogledalo za friziranje zahteva še posebno razsvetljavo. Prostor, ki so namenjeni predvsem veseli družbi in zabavi, morajo to poudarjati že v razsvetljavi. Priljubljeni so lestenci s svečami in bistvenega pomena je dovolj močna svetloba. Radi svojega karakterja svečanosti so v teh prostorih primerni stenski lestenci.

V otroški sobi najdemo sedaj običajno mirno in higiensko luč v obliki krogle iz

opalnega stekla s 50 watno žarnico kot splošno razsvetljavo in dobro namizno svetiljko.

V raznih gospodarskih prostorih naj umetna razsvetljava omogoča isto delo v večernih urah kot čez dan pri dnevni svetlobi. Najvažnejši prostor hišnega gospodinjstva, kuhinja, zahteva v splošnem polindirektno razsvetljavo, pri kateri se zgornji del svetlobnega vira nahaja iz motnega stekla, spodnji pa iz opalnega stekla. Večkrat je tudi potrebna luč nad štedilnikom ali mizo, ki naj prepreči neprijetne sence pri delu. Za shrambe, hodnike, kopalnice in pralnice nam nudi moderna svetlobna tehnika najrazličnejša primerna svetlobna telesa, ki so po potrebi popolnoma zaščitena pred vlago.

Še par besedi o jakosti razsvetljave:

Predvsem določa potrebno jakost svetlobe velikost prostora in tudi barve tapet in sten imajo velik vpliv.

Pri opremljenju stanovanja ne smemo pozabiti, da dobra razsvetljava olajša hišni gospodinjci vsako delo in dela vsaj družini življenje v hiši prijetno. A tudi v starejših stanovanjih skušajmo preurediti razsvetljavo po novih izkustvih in vidikih.

Deset zapovedi za obrambo pred ognjem

1. Pazi na ogenj v peči in štedilniku!
2. Shranjuj pepel in žlindro samo v železnih posodah!
3. Ne vlivaj za vžiganje nikdar petroleja v peč!
4. Ne suši nikdar perila pri železni peči ali nad štedilnikom!
5. Ne pusti svojih otrok igrati se z vžigalicami.
6. Ne čisti z bencinom, kadar je v istem prostoru odprt ogenj!
7. Ne kadi v postelji!
8. Ne uporabljaj košare za odpadke kot pepelnik!
9. Na podstrešju in v kleti ne sveti z vžigalicami!
10. Električni likalnik izključi vedno, kadar zapustiš prostor, kjer likaš!

Zadolžitev samouprav

Finančno ministrstvo je sestavilo statistiko samoupravnih posojil po stanju 31. decembra 1930. Iz te statistike je razvidno, da je znašala samoupravna zadolžitev konec omenjenega leta 1543.2 milijonov dinarjev. Ta zadolžitev se razdeli sledeče: Belgrad in sedeži banovin 953.3, ostale mestne občine 383.7, kmetske občine 63.5 in banovine 142.8 milij. dinarjev. Če odštejemo Belgrad od posojil sedežev banovin, znašajo posojila 501.3 milij. dinarjev, dolg Beograda samega pa 452 milij. dinarjev.

Samoupravna obremenitev v naši banovini znaša 311.9 milij. dinarjev, kar pomenja eno petino vse samoupravne zadolžitve v vsej državi. Od celokupne zadolžitve odpada: na banovine 20 posojil, katerih ostane je znašal 31. decembra 1930 41.6 mil. dinarjev, na Ljubljano 54 posojil v znesku 148.2, na ostala mesta v naši banovini 135 posojil (v 28 mestih) v skupnem znesku 99.1 milij. dinarjev. 160 mestnih občin je najelo 225 posojil, kateri vsota je znašala 22.9 milij. dinarjev. Relativna obremenitev prebivalstva s posojili občin in banovin je znašala v naši banovini 278 Din, v savski 118, v primorski 102, najmanj pa v donavski banovini, kjer je znašala 28.5 Din na prebivalca. V vsej državi je znašala obremenitev okoli 111 Din na prebivalca.

Razdelitev komunalnih posojil po upnikih je naslednja: Državna hipotekarna banka 469.4, inozemski denarni zavodi 396.7, domači denarni zavodi 606.0, razni upniki 71.2 milij. dinarjev.

Časovno se razdele komunalni dolgovi v vsej državi takole: Pred 1. decembrom l. 1918 72.2, od 1. decembra 1918 do 1. januarja 1930 1026.7 milij. n leta 1930 444.5 milij. dinarjev. To veliko najemanje posojil je pripisovati organizaciji banovin, ki so same najele v letu 1930 73 milij. posojil, in mest, ki so najela 352.1 milij. dinarjev.

Razno

Snažite in posipajte hodnike. Uprava policije opozarja na določilo § 75 mestnega cestnega reda, ki odreja, da je, kadar koli zapade sneg, lastnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavbišča ali drugih zemljišč ob cesti dolžan skidati sneg s hodnika ali pešpota ob vsej dolžini posestva. Če zaradi snega polzi, ali kadar se napravi poledica, mora takoj posuti hodnik s peskom, pepelom ali žaganjem. Snaženje in posipanje se mora dovršiti vsaj do 7. ure zjutraj. Če neprestano sneži, se mora hodnik ali pešpot osnažiti večkrat na dan in tako posipati, da ni nevarnosti za pešce. Sneg in led se ne smeta odmetavati v odtočne jarke, tik ob robnike, na rešetke odtočnih kanalov in na tramvajsko progo. Prestopki se bodo strogo kaznovali, razen tega se bo dalo po brezuspešnem opominu po občini izvršiti opuščenje ali nemarno opravljeno delo na stroške odgovorne osebe.

*

Davek na hišo, ki sploh ne obstoja.

Kako nerazumljivo trdovratni so francoski davčni uradniki v predpisovanju davkov, kaže slučaj, o katerem poročajo iz kraja Castres, v departementu Taru. Kraj je bil pred dvema leti radi poplave precej opustošen, katere žrtev je bila tudi hiša dveh bratov. Dobila sta obvestilo, da bosta dobila od države 250.000 Din podpore za sezidanje nove hiše. Denar bo pa izplačan šele tedaj, ko bo hiša že postavljena. Dosedaj pa še nista bila v stanju, podvzeti gradnjo, ker po novem regulacijskem načrtu mesta še ni določeno, ali bo prostor, na katerem je stala njihova hiša, potreben za razširjenje ulice ali ne. Tako sta še vedno brez hiše in torej od nje nimata nobenih dohodkov. Vendar pa davčna oblast zahteva, da plačata davek za to hišo, ki se samo na papirju smatra, da je sezidana.

150letnica hodnika.

»Trotoar«, to je ločen del ceste, namenjen pešcem, je praznoval junija 1932. v Parizu in najbrž tudi na vsem svetu 150letnico svojega rojstva. Leta 1782. so v Parizu na Odeon cesti prvič za poskušnjo položili tak hodnik in kmalu za tem v vseh večjih mestih Evrope, kjer so to smatrali za zelo praktično iznajdbo. Neizmerni pomen te novosti moremo oceniti, če vemo, da so tudi najlepši trgi in ceste evropskih metropol v mokrem vremenu sličile močvirju, po katerem so morali meščani bresti v visokih škornjih. Odlični ljudje so se v teh časih pustili nositi v nosilnicah, da si niso med potjo umazali čevljev in nogavic. Ludvik XIV., nazvan solnčni kralj, je večkrat s svojo kočijo obtičal v kaki pariški ulici in ga je morala njegova telesna straža odnesti iz globokega blata.